

E T H I C A E ✠
CHRISTIANAE 72° 6.
EX SACRA SCRIPTURA
Sanctisq; Patribus contextæ.

PRAELVSIO.

AVTHORE

DIDACO DE ROSIS
E SOCIETATE IESV

Sacræ olim Theologiæ Professore.

R O M Æ,
Ex Typographia Ludouici Grignani, M. DC XLV.

Superiorum permissu.

77
16
BANK OF AMERICA
NATIONAL ASSOCIATION
MEMPHIS, TENNESSEE

012715511

2127 1/2
ST. LOUIS, MO.
ST. LOUIS, MO.

N. N. PISSIMO,
A C
ERVDITISSIMO
V I R O.

Ludouicus Grignanus. S.

I moræ impatiens es, vte-
re interim hac PRÆ-
LVSIONE. Ethicam
ipsam, quam petis, paulo
post, absolutam ad te mit-
tam. Vale.

CAROLVS SANGRIVS
Societatis Iesu Vic. Generalis.

CVM opus, cuius titulus, Ethica Christiana ex Scriptura sacra, Sanctisq; Patribus contexta, in quatuordecim libros distributum, P. Didaci de Rosis nostrę Societatis, tres eiusdem Societatis Theologi recognouerint, et in lucem edi posse probauerint; facultatem concedimus, vt typis mandetur, si ijs ad quos spectat, videbitur. Datum Romę 22. Augusti 1645.

Carolus Sangrius Vic. Gen.

Locus Sigilli

Imprimatur, Si Reuerendissimo Mag. Sac. P. A. videbitur.

A. Sacratuſ Episcop. Com. Viceſg.

EGregium opus Ethicę Christianę à P. Didaco de Rosis Societatis Iesu compositum, ex præscripto Reuerendiss. P. M. S. P. A. vidi, perlegi, ac attentè consideravi, expendiq; præter doctrinam, quam Catholicę Romanę Ecclesię consentaneam continet, spiritum etiam apostolicum redolere, atque noua methodo Selectisq; Sententijs aptè colligatis ad mores hominum componendos, et piorum affectum inflammandum valdè esse idoneum. Quapropter et ad communem vtilitatem imprimi, et ab omnibus etiam suscipi debere censeo. In fidem, et testimonium me subscripsi. Dat. in nostro Conuentu Sanctorum Duodecim Apostolorum Romę 14. Septemb. 1645.

*F. Fabius Syrus à Monte Regali
Minorita Conuent. Doct. Theolog.*

Imprimatur, F. Hyacinthus Pandulphus Reuerendiss. P. F. Vicentij Candidi Vicarij Generalis Ord. Prædicatorum, & S. P. A. Mag. Socius.

Totius Operis Argumentum.

PRTIMA, ^a pulcherrima, & iucundissima res, est Felicitas, & bonum maximè omnium expetendum; est enim finis vltimus, ^b de cuius ratione est, vt ita impleat totum hominis appetitum, quod nihil extrillū appetendum relinquatur: immo omnia, quæ homo appetit, necesse est, quod propter ipsū appetat. ^c De nomine Felicitatis inter omnes ferè constat, de Felicitate vero quænam sit dēssentiunt: ^d quantum enim ad rationem vltimi finis, omnes conueniunt in appetitu vltimi finis, quia omnes appetunt suam perfectionem impleri, quæ est ratio vltimi finis; sed quantum ad id, in quo ipsa ratio inuenitur, non omnes homines conueniunt in vltimo fine: nam quidā appetunt diuitias tanquam consummatum bonum, quidam vero voluptatem, quidam verò quodcunque aliud. Sicut & omni gustui delectabile est dulce, sed quibusdam maximè delectabilis est dulcedo vini, quibusdam dulcedo mellis, aut alicuius talium. Illud autem dulce oportet simpliciter esse melius delectabile, in quo maximè delectatur, qui habet optimum gustum: similiter illud bonum oportet esse completissimum, quod tanquam vltimum finem appetit, habēs affectum bene dispositum. Verum quia de illa felicitate agimus, quam colligimus ex principijs, non solum cognitis naturæ lumine, sed etiam diuinitus acceptis, ac perinde de felicitate, quam etiam viribus, naturam excedentibus consequi possumus, tam priuata singulorum, quā publica omnium; dum via monstratur, qua ad veram in hac vita felicitatem itur, via etiam indicatur, qua ad felicitatem pergimus sempiternam: optimus enim modus, quo vltimus finis noster in hac vita possiderur, medium

^a Aristot. 3. Nichom. c. 7. & 8.

^b S. Th. p. 2. q. 1. a. 5.

^c Aristot. p. Nicom. c. 4. ^d S. Th. p. 2. q. 1. a. 7.

medium est & via , qua comparatur perfecta possessio eiusdem vltimi finis in futura æternitate .

Videndum igitur prius, in quo verè reperiatur ratio vltimi finis, & veræ felicitatis nostræ, deinde inuestiganda via , qua perfectissimè in hac vita consequi possimus id, in quo ratio vltimi finis, & veræ felicitatis nostræ reperitur; in prima quidem parte, felicitatis priuatæ singulorum; in secunda vero, publicæ, ipsius videlicet humanæ societatis . Verum, quoniam inuento fine, & inuestigata via, difficultas superest maxima, in amouendis impedimentis, quæ nobis, ne ad vltimum perueniamus finem, opponuntur: idcirco operam præcipuam ponemus, in ijs impedimentis, & offendiculis tollendis .

a S. Th. 2. 2.
q. 123. ar. 5.

^a Dupliciter autem impèditur voluntas humana, ne rectitudinem rationis sequatur, hoc est, ne viam teneat, quam recta ratio præscribit ad nostram perfectam beatitudinem consequendam; vno modo per hoc, quod attrahitur, ab aliquo delectabili, ad aliquid aliud, quam rectitudo rationis requirat: & hoc impedimentum remouet virtus Temperantiæ generaliter acceptæ; sed nos remouere conabimur, ostendendo fictas, & falsas esse delectationes, & voluptates, rectæ rationi contrarias; at veram ex opposito tristitiam, verosq; dolores, qui sub his falsis voluptatibus conteguntur . Alio modo per hoc, quod voluntas repellitur ab eo, quod est secundum rationem, propter aliquod difficile quod incumbit; & ad hoc impedimentum repellendum, requiritur Fortitudo mentis: sed præstandum nobis erit, demonstrando, fictos esse labores, & dolores iustorum, e contra vero solidas, ac veras, spirituales delicias, quibus etiam in hac vita perfruuntur illi, qui viam sectantur veræ felicitatis .

Ratio scribendi, non planè noua, nec vsitata satis & peruulgata . Iustum Lipsium videmus, Ciuilem doctrinam tradere, ^b inuentione tota & ordine suis, sed verbis ac sententijs, variè à scriptoribus præcis, conquisitis .

a lib. 1. Polit.
ad Lectorem
de Consul.

Erudi-

Eruditis eum sapiētibus credimus satisfecisse, qui quod ipse paucis verbis complectitur, mente assequuntur, sine magna temporis, atque commodi iactura. At nos etiam insipientibus debitores sumus: idcirco, ne firmiter, & vigor ille deesset, quem secum verba ferunt Doctorum; sententias illorum, proprijs etiam ipsorum verbis tradidimus: nam ^a quod ego eadem dicerem, ecquando mihi eadem vis, aut fides? Atq; hac ratione, stylus non multiplicatus, sed breuitati, in tanta præcipuè scribentium multitudine, maximopere consultum. Si enim tritum modum sectati fuisset, non defuisset stylus Scriptoris; quo addito, dici non potest, quantum creuisset opus, vt cōsideranti perspicuum est. Quo autem facilius doctrina tota ab omnibus percipi posset, ac memoria retineri; ratiocinationes singulas, de singulis propositis, ex pluribus authorum vocibus colligatis; & iunctis concinnauius, ac si vnus loqueretur, commutando, detrahendo, aut addendo verba, prout rei opportunitas exigebat, sine vlla characteris distinctione, ne maxima sentus perturbatio oriretur. Hac ratione Princeps Apostolorum, alijq; Apostoli, hac Bernardus, diuinæ scripturæ sententijs, vsi sunt. Qui mera Doctorum verba desiderat, Authores consulat, quos notamus in margine. Nam multum quidem authoritati tribuimus, sed maximi rationum momenta pendimus. Verum ipsamet ratio, veluti telum quoddam, aut gladius, multum interest à qua manu veniat, & vt penetret, valde facit, robuste alicuius receptæ authoritatis pondus: atque ea veteribus adest. Itaque quotiescunque voluerit, poterit quilibet, velut in doctissimorum virorum conuentu residere, illorumq; de re proposita sententias, sine magna temporis iactura au dire, ab illis corripit, doceri, institui: ad id, quod sibi expedit prosequendum excitari, & accendi, atq; ab ijs quæ nocent, & offendunt, reuocari, & absterri.

Omīsimus sciētes & volentes, quæ de virtutibus per-
uulgata

a Lipfius vbi
supra.

uulgata sunt , ne actum ageremus . Re ramen vera
præcipua quæq; à naturalium rerum indagatoribus tra-
di solita, ad Ethicas institutiones pertinentia, sufficien-
ter indicata sunt. Quibus quamplurima ex Theologia,
Sanctis Patribus, & Diuina scriptura sunt addita .

ETHICAE CHRISTIANAE

LIBER PRIMVS.

TOTIVS OPERIS

PRAELVSIO.

An Amandum. Caput 1.

NON^a vobis dicitur ò homines, nihil amētis. Absit, pigri, mortui, detestandi, miserieritis, si nihil amētis. Amate. Errant, & vehementer errant homines, & hic maximus errorum, fons errorum omnium, ac dolorum est^b. Non sentiunt de Deo in bonitate, neque cogitare illum credunt cogitationes pacis. Peruerse quodammodo ac inuidentis, eum sibi fingunt naturæ, quasi vero malis ipse nostris oblectetur, prohibeatq. nobis delectationes, atque delicias nostras, miserisque nos velit, omni vacuos voluptate, quam possimus ex sensibilibus percipere. Pulchras, inquit, formas, nitidos, & amænos colores amant oculi nostri, dulces melodias suauium cantilenarum omnimodarum exoptant aures, libentius nihil, quam membra acceptabilia carnis a flexibus tangitur, blanditias lasciuientium quærit voluntas. Hæc autem cum amicitia Dei stare non possunt: qui enim hæc sequitur, illic ò inimicus Dei constituitur. Si prohibet ergo Deus nobis delectationes nostras, prohibebit omninò nobis, & amorè nostrum: ^d gaudium enim, & delectatio, ex amata rei præsentia nascitur. ^e Stulti, & tardi corde, ^e ò putredo, monstru vitæ, & mortis profundum. ^f Non habet amaritudinem conuersatio Dei, sed suavis Dominus vniuersis; ^h immò laborantes, & sensibilibus doloribus oneratos ipse vocat, vt reficiat. ⁱ Accedite ad eum, & illuminamini, & facies vestræ non confundentur. Facultates nostras ipse condidit, ad actus, & operationes suas elicendas, illas ordinauit. Quæ autem præstantiores in homine

^a Aug. in. Psal. 31.

^b Erroret: 29.

^c Aug. lib. 10. conf. c. 14.

^d S. Th. p. 2. q. 32. a. 2.

^e Aug. lib. 2. cont. c. 7. f. sapien. c. 8. ^g Psal. 140. ^h Math. 11. ⁱ Psal. 33.

2 ETHICÆ CHRISTIANÆ

facultates, præter voluntatem, ac mentem? quid voluntas nisi quod ab intellectu proponitur, sequitur? quæ voluntatis magnæ præcipua operatio, quàm amare? quid magis illi proprium, quàm de re amata præsentem gaudere? ^a sunt sine pœnitentiâ dôna Dei, nec destruit ipse opus suum, quod fecit, ^b sed qui creavit, ipse portat, nutrit, ac perficit. Non tollit ipse facultatum nostrarum actus, sed mutat objecta. ^c Non destruit piscatores, sed piscatores piscium, facit fieri piscatores hominum: amatores deficientium, & corruptibilium bonorum, facit fieri amatores veri, ac summi boni. ^d Gustate igitur, & videte, quoniam suavis est Dominus. ^e Amate Amate, sed quid ametis videte.

^a Ad Rom.

^c 1.

^b Aug. lib.

^d conf. c. 4.

^e Matt. 4.

^d Pl. 33.

^e Aug. in.

Pl. 31.

Quid Amandum. Cap. II.

Quando igitur humana mens sine amore esse non potest, ut seipsum, aut certè aliquid à se, diligat necesse est. Quis verò in se ipsa perfectum bonum non inuenit, si se solum diligere, felix amor non esset. Oportet ergo, si feliciter amare desiderat, ut aliud aliquid præter se, quod amet, inquirat. Si autem imperfectum aliquid extra se amare cœperit, amorem quidem suum irritat, sed miseriam non excludit. Feliciter ergo non diligit, donec ad vnum, & summum bonum per amoris desiderium se conuertat. Et quia summum, & vni bonum, solus est Deus; ille feliciter amat, qui Deum amat, & tantò felicius, quantò amplius. Hæc igitur est cordis nostri requies, cum in amore Dei, per desiderium figitur, nec ultra quidquam appetit, sed in eo quod tenet, quadam felici securitate delectatur. Quando enim, nec appetitus ultra protrahit, nec timor repellit, quodammodo in id ipsum, iucunditatis in hæsiōne dormit, & requiescit.

³ Purga igitur, purga amorem tuum. Aquam fluentem in cleacam, conuerte ad hortum; quales impetus habebas ad mundum, tales habebas ad artificem mundi. ⁴ Amor est delectatio cordis alicuius ad aliquid, propter aliquod desiderium in appetendo, & gaudium in perfruendo: per desiderium currens, requiescens per gaudium. Hinc bonum est, & hinc cor tuum humanum malum est, quia nec aliunde bonus es, nec aliunde malus es, si malus es; nisi quoddam bonè, vel malè amas, quod bonum est. Nam omne quod est, bonum est, sed cum id, quod bonum est, malè amatur, illud bonum non est, & hoc malum

³

f. Aug. de

subst. dilect.

& am. 4.

4

f. Aug. de

pl. 31.

h. Idem de

subst. dilect.

& am.

est. Igitur, nec qui amat, malum est, nec quod amat, malum est; sed quod male amat, malum est. Ordinate ergo Caritatem, & iam malum nullum est.

Fluit aqua, ascendit ignis, lapis descendit, ponderibus suis aguntur omnia, & loca sua in quibus melius se habent, naturaliter petunt. Id amor in voluntate, quod fluiditas in aqua, lenitas in igne, grauitas in lapide. ^a Amor meus pondus meum, illo teror, quocumque teror. Recta, ad loca sua tendunt, quæ à natura mouentur, si obex non opponatur, qui à recta deflectere cogat: circuit aqua, quia lapis, aut terra opponitur. Quid centrum? Quid sphaera cordis? ^b quid, obiectum amoris, nisi Pulchrum, ac Bonum? sed verum, ac summum, finis vltimus est, & locus, in quo perfecte quiescimus. Ad verum igitur & summum bonum, ac pulchrum, recta tendit, natura ipsa impellente, nostra voluntas, si non obex, falsum scilicet pulchrum, deficiens aliquod bonum opponatur, quod à recta deflectere, ^c ac in circuitu impios ambulare compellit. Dum enim Deum, ad quem facti sumus, quaerimus, vt inquietum cor nostrum in ipso requiescat, (quoniam animalis homo, qui sensibus ducitur, Deum ipsum, qui spiritus est, percipere non potest, voluntati que proponere) ^d in ista formosa sensibilia, quæ videmus, ab illo facta, deformes irruimus; Et sic fit, vt ea nos longè teneat a Deo, quæ si in Deo, & a Deo ipso non essent, non essent: & in tenebris ambulans caeca voluntas, nesciat quò quo vadat, ac spissimè per abrupta rapiatur cupiditatum, atq; mergatur gurgite flagitiorum.

Purgandus amor. Actus ab obiecto desumunt speciem, aut turpitudinem suam. Pulchra dilectio, verum pulchrum, ac bonum respicit; Turpis, apprens, ac deficiens bonum. Purgatur Amor, cum ad suum verum ordinatur obiectum: mortale, ac deficiens pulchrum, cloaca est: aquam fluentem in cloacam, conuerte ad hortum, incorruptibile scilicet, & summum bonum, vbi ver æternum, æternum flores.

Pro hac pulchritudine Martyres seculum calcantes, sanguinem suderunt. Quid amabant, quando istis omnibus renunciabant? num enim illi, non erant amatores, aut hoc vobis dicimus, vt non ametis? Qui non amat, frigit, obrigit. Ametur, sed illa pulchritudo, quæ mentis oculos quaerit: ametur, sed illa pulchritudo, quæ iure laudatur. Deflectet vos, & rogat Dominum, vt deflectet illa pulchritudo, per quam pulchra sunt om-

5

^a Aug. lib. 13 cōf. 11.

^b 5 Th p. 2. 77 a. 1.

^c Pl. 21.

^d Aug. lib. 10. cōf. c. 27.

6

^e Aug. in Ep. 32.

nia, quæ oculis placent. Huius eos amatores profiteamur, & quando nos reprehendunt, homines in his rebus, in quibus, et quam diligimus, placemus, parui illos faciamus, nec curemus eos, putâtes nobis sufficere, quod eius oculis placemus, ad quam solam, pulchritudinem pulchrorum omnium affectamus.

7

Eternum bonum amandum nobis est; nam quod amas ad tempus, quid proderit? aut subtraheris illi, aut subtrahitur tibi: cum fueris tu subtractus, perit amator; cum fuerit illud subtractum, perit quod amasti. Vbi ergo aut amator perit, aut quod amatur, non est amandum. Quid est amandum? quod nobiscum potest manere in æternum.

a Aug. 50.
Rom. 37.

Quid nomine Pulchri, ac Boni. Cap. III.

8

b 5. Th. p. p.
q 5. art. 4. &
p. 2. q. 27. a. 1.

Pulchrum, & Bonum, in subiecto quidem sunt idem, quia super eandem rem fundantur, scilicet super formam; sed ratione differunt; quia Bonum proprie respicit appetitum; est enim Bonum, Id quod omnis appetunt, & idem habet rationem finis: nam appetitus est quasi quidam motus ad rem. Et sic de ratione boni est, quod in eo quietetur appetitus. Pulchrum autem ut sic, respicit vim cognoscitiuam; Pulchra enim dicuntur, quæ visa, vel cognita placent; unde Pulchrum, in debita proportione consistit, & de ratione illius est; quod in eius aspectu, seu cognitione, quietetur appetitus: Unde, & illi sensus præcipuè respiciunt pulchrum, qui maximè cognoscitiui sunt, scilicet Visus, & Auditus.

9

Pulchrum in genere dici posset, Quod per sui cognitionem, seu apprehensionem delectat. Pulchrum incorporeum, Quod per cognitionem tantum spiritualem delectat; corporeum verò, Quod per Visum, Auditumq; delectat; Et sic supra Bonum, addit Pulchrum, ordinem ad vim cognoscitiuam, ut Bonum dicatur, Id, quod simpliciter complacet appetitui; Pulchrum autem dicatur, Id, cuius ipsa apprehensio placet, siue per sensum, siue per intellectum fiat; Quod benè appellabis Boni splendorem in ijs, quæ Oculis, Aure, aut Mente percipiuntur. Per quid autem constituitur aliquid in ratione boni & appetibilis, nisi per sui perfectionem? Vnumquodque enim est appetibile, secundum quod est perfectum: in tantum autem est perfectum, in quantum scilicet actu perfectionem omnem habet, quam

c Plato in
Cratylo;

d 5. Th. p. p.
q 5. a. 1.

quam habere, secundum suam naturam, potest; quam deinde perfectionem, appetitus appetit, vel ut eam participet, vel ut in ea, tanquam in aliquo sibi connaturali, & proportionato conquiescat. Omnia enim appetunt suam perfectionem, & ad illam natura ipsa impellente, tendunt, à quibus perfectionem suam habere possunt.

Quid summum Bonum. Cap. IV.

Audite Caeli, quæ loquor, audiat Terra: Testes: cælum, & terram appello, & reliqua, quæ Cœli ambitu continentur. Non est ab eo in consilium impiorum, qui Deo conantur tollere, quæ non videntur daturæ honorem suum. Quid bonum? Nemo bonus, nisi solus Deus; qui solus bonum summum, & per essentiam. Bonum in nullo penitus, nisi in unico Deo, immo ipsum bonum, Deus ipse semper; reliqua enim dicuntur bona, in quantum participant summum, per modum cuiusdam assimilationis. Deus autem verè bonus, quia verè, quem omnia appetunt, utpote perfectum, à quo tanquam à prima causa effectiua omnium, habent omnia, & expectant perfectionem suam. Aperit enim manum suam, & implet eam omne benedictione; auerente autem ipso faciem, omnia turbantur; auerente spiritum, deficiunt & in nihilum suum reuertuntur. Summum bonum Deus, non in aliquo genere, vel ordine; sed simpliciter, extra genus, principium omnis generis, genera omnia excedens. Si enim Deus bonum, quia omnes perfectiones expetibiles effluunt ab eo: si fluunt, igitur continentur, non quidem formaliter, quia non causa uniuoca, sed excellentissimo modo, hoc est eminenter. Summum igitur bonum Deus, quia omnes continet perfectiones, seu rationes bonitatis, à quolibet eam expetibiles, & modo illas continet perfectissimo.

Nec solum bonum summum, sed etiam per essentiam; unum quodque enim dicitur bonum, secundum quod est perfectum; perfectio autem alicuius rei, triplex est; prima quidem, secundum quod in suo esse constituitur; secunda verò, prout ei aliqua accidentia superadduntur ad suam perfectam operationem necessaria; tertia verò perfectio alicuius est, per hoc, quod aliquid aliud attingit, sicuti finem, utpote prima perfectio ignis, consistit

IO

a Pl. 1.

b Luc. c. 19.

c Trimeg. 6.
Pymandri.
d S. Th. p. p.
q. 4. a. 2.e Ibidem.
art. 4.
f Pl. 144.g S. Th. p. p.
q. 4. a. 2.

II

h S. Th. p. p.
q. 6. a. 3.

6 ETHICÆ CHRISTIANÆ

fit in esse, quod habet per suam formam substantialem. Secunda eius perfectio consistit in caliditate, lenitate, & siccitate, & huiusmodi. Tertia verò perfectio eius est, secundum quod in loco suo quiescit. Hæc autem triplex perfectio, nulli enti creato competit secundum suam essentiam; sine quibus enim vltimis, non solum quodlibet ens creatum concipi, sed etiam existere potest. Esse verò perfectum, per quod ens creatum constituitur, etiam ab aliq̄ recipit, scilicet à producente. Solus autem Deus triplicem dictam perfectionem, secundum suam essentiam habet. Essentia enim eius, est suum esse: cum esse Dei, nec ab essentia ipsius promanet; implicat enim, idem suum esse producere; nam ad hoc vt producat, necessariò debet præsupponi esse. Nec esse Dei, ab aliq̄ producitur, vt pote increatum, & prima causa. Accidentia autem nulla in Deo; Deo enim essentialiter Sapientia, Potentia, & cætera conueniunt, quæ rebus creatis accidentia sunt. Ipse etiam ad nihil aliud tanquam ad finem ordinatur, sed omnia ad ipsum.

12

Cum itaque solus Deus omnimodam perfectionem, secundum suam essentiam habeat, solus ipse bonus per essentiam erit. Deum quasi essentia, Bonum, Pulchrum, imo, Bonitas Dei, essentia Dei, sed bonitas summa, & simpliciter, non secundum partem, vel in aliquo determinato genere, & cū addito. Inuenio enim in creatura, Cælum bonum, Solè bonum, Lunam bonam, Stellas bonas; omnia ista dico bona, sed tamen cum suis nominibus, Cælum bonum, Angelum bonum, Hominem bonum; ad Deum autem cum me refero, puto nihil melius dicere, quam; Bonum. **Quale autem bonum?** Omnis boni bonum; Vnde omne bonum, Bonum nullo indigens bono. Bonum, cui non additur, quid sit, nisi ipsum Bonum, Summum scilicet, & per essentiam.

a Trismeg.
11. Pyman.
b Aug. in.
26. 34.

c Aug. in.
26. 36.

Quomodo reliqua sint Bona. Cap. V.

13

OMne ens, in quantum ens est, est bonum; in quantum enim est ens, est in actu, & quodammodo perfectum; omnis enim actus, perfectio quædam est; perfectum autem, rationem habet appetibilis, igitur, & bonitatis. Quo ergo plures in ente reperiuntur perfectiones, eò plures rationes appetibilitatis, eò magis bonum. E contra, quò pluribus caret perfectionibus, quarum est capax, eò minus bonum, ac magis malum.

d S. Th. p. p.
2. 2. art. 3.

malum

malum; Nihil igitur, omnino bonum, nisi solus Deus, quodlibet enim aliud, aliquo modo malum, aliqua scilicet perfectione priuatum, imo plurimis priuatum perfectionibus. Nullū igitur ens, esse tam bonum potest, quā Deus vnicus; is enim, ipsum bonum est; nec aliud quidquam prater Bonum, nullā scilicet, perfectionis alicuius priuationem dicens, sicut, aliqua omnia, quæ aliud, quidquam prater bonum, id est, malum, quia per multas habet bonorum priuationes.

Creati itaq; non adæquatè, & simpliciter, sed in aliquo genere, & secundū aliquid, Bona, & hoc ipsum determinatum bonum, non per essentiam, sed per participationem Summi boni, secundū aliquam assimilationem. At verò Dei tam ampla est Bonitas, quā existentia rerum omnium, tum sensibilibus, tum intelligibilibus; tam actualium, quā possibilium, quarum omnium perfectiones continet. Caue itaque, ne quādo dixeris aliud quidquam bonum; Prophanus enim hic foret error; Sermone igitur ab omnibus Bonum pronunciat, quid tamen sit, non ab omnibus intelligitur; & idcirco Deus non cognoscitur ab omnibus, verū propter ignorantiam nonnullos, bonos nominant.

Reliqua, honorata nomine Boni, Deus autem Bonus non secundū honorationem, sed ipsius natura; vna enim Dei natura est, ipsum scilicet Bonum. Bonus enim porrigit vniuersa, neq; accipit quidquam, Deus exhibet omnia, capit nihil, nullius egeus, omnibus præstans. Bonum, quo omnia bona, & bonum semper; nec cuiusquam indigus; vt adeptioem illius appetendo, maius fiat; neque iactura cuiusquam in eum cadit vnquam, vt post damnum, dolore afficiatur. Igitur solus Deus Bonum, Bonum Deus, Bonum bonorum omnium; Cætera autem, potius comparatione mali, Bona: Id quippe, quod non nimis malum, quodue minus malum, Bonum in creatis appellamus. Quo fit, vt Bonum nostrum, nihil aliud sit, quā mali portio minima. Vnde illud etiā sequitur, vt bonum huiusmodi creatū, à malo separatum esse non possit, & inquinetur hoc bonum, admittance malorum. In solo igitur Deo purum Bonum, immo Deus solus, Bonum ipsum existit, omnem proflus veræ bonitatis, & perfectionis priuationem excludens.

a Trifm. 77.
mandi 2.

14

b Trifm. 2.
Pymand.

15

c Aug. lib. 1.
confess c 4.
d Trifmeg.
6. Pymand.

e Ibidem.

An; & quomodo creata in Deo. Cap. VI.

16

a Aug. lib. 4. conf. c. 11.

b S. Th. p. p. q. 4. a. 2.

c Trism. 6. Eym.

O Si cognoscerent te homines, Deus. Mirantur hæc, quæ valde bona fecisti, quia te non vident, qui hæc fecisti. Plus delectant omnia, quam singula, si possint gustari simul omnia. Ex creatis, impossibile est, quam plurimam gustare, occupant plura, seque inuicem impediunt, non delectant; sed in te. Bona omnipotens, sum vnium omnia, in te enim perfectiones omnium rerum, quines vniuersaliter perfectus; quia nulla tibi deest nobilitas, quæ reperitur in aliquo genere: quid enim perfectionis est in effectu, oportet inueniri in causa effectiua, vel secundum eandem rationem, si sit agens vniucû; vel eminentiori, & perfectiori modo, si sit æquiuocum. Cum tu ergo sis prima causa effectiua rerum omnium, necesse est, in te perfectiones omnium rerum eminenter præexistere; & cû tu sis ipsum esse subsistens, nihil tibi de perfectione effendi potest deesse. Nihil est in omni natura, quod Deus non sit. Est ille siquidem, quæ sunt; est ille etiam, quæ minimè sunt. Quæ quidem sunt, deduxit in lucem, quæ non sunt, occultit in se ipso. Hic Deus, incorporeus, hic (vt ita dixerim) multicolor, poreus. Nam nihil in corporibus est, quod ipse non sit. Omnia enim ipse solus existit. Nam ex te Deus omnia producta; per te omnia conseruantur; in te, omnia perfectissimo modo existunt. Tu fecisti omnia, Cælum & Terram, & vniuersa, quæ Cœli ambitu continentur; non autem fecisti, & abijisti, sed ex te omnia, & in te sunt omnia; & si in te non essent, non essent. In te enim viuimus, mouemur, & sumus; & tu in nobis per essentiam, præsentiam, & potentiam. In Deo sunt omnium rerum perfectiones, & deliciae, sed sine imperfectione, sine defectu, siue intelligibilem, siue sensibilem, & corporearum.

17

d Aug. lib. 10. conf. c. 6.

Quid enim amo, cum Deum amo? Non quidem speciem corporis, non decus temporis, nec candorem lucis, istis amicis oculis, non dulces melodias suauium cantilenarum omnimodarum, non florum, & unguentorum, & aromatum suauolentiam, non manna, & mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus. Non hæc amo, cum amo Deum meum, & tamen amo quandam lucem, quandam vocem, & quandam odorem, & quandam cibum, & quandam amplexum, dum amo

Deum

Deum meum; lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei. Vbi fulget anima mea, quod non capit locus; & vbi sonat, quod non rapit tempus; & vbi olet, quod non spargit status; & vbi sapit, quod non minuit edacitas; & vbi heret, quod non diuellit satietas. Hoc est quod amo, cum Deum meum amo. In creatis, sparsa bona & imperfecta; in Deo, vni omnia, & perfectissima.

^a O Deus summe, optime, potentissime, omnipotentissime, misericordissime, & iustissime, pulcherrime, & fortissime, stabilis, & incomprehensibilis, immutabilis mutans omnia; nunquam nouus, nunquam verus, innouans omnia, & ad vetustatem perducens superbos, & nesciunt: semper agens, semper quietus; colligens, & non egens; portans, et implens, et protegens, creans, nutriens, & perficiens. Quæris, cum nihil desit tibi: amas, nec æstuas: zelus & securus es: pœnitet te, & non doles: irasceris, & tranquillus es: opera mutas, nec mutas consilium: recipis, quod non inuenis, & nunquam amittis. Nunquam inops, & gaudes lucris. Supererogatur tibi vt debeas, & quis habet quicquam non tuum? Reddis debita, nulli debens; donas debita, nihil perdēs. Et quid dicimus, Deus meus, vita mea, dulcedo mea sancta; aut quid dicit aliquis, cum de te dicit? at vob tacentibus de te, quoniam loquaces muti sunt, pulcherrime omnium, creator omnium, Deus omnium, Deus bone, Deus summum bonum, & bonum verum meum, qui bona continet omnia. ^b In te omnia, abste omnia, præbes omnia, nihil deniq. suicipis, omnia quidē habes, quod autem non habes, id ipsum nihil; ipse enim es omnia, neq. aliud præter te quicquam. Quod sanè non est, ipse es: ipse omne quodcumque gentium, ipse omne quod nusquam gentium.

18
2 Aug. lib.
1. conf. c. 4.

b Trism. Py.
maud. 5.

Quod Bonum nobis amandum. Cap. VII.

Bonum tuum quære ò anima, est enim bonū aliud alteri, & omnis creatura habet bonum suum. Quære tuum bonum. Summum Bonum, hoc est Bonum tuū. Quid ergo deest, cui Summum Bonum, bonum est? Sunt etiam inferiora bona, quæ alijs & alijs bona sunt. Pecori quid bonum est? nisi implere ventrem, carere indigentia, dormire, gestire, viuere, sanum esse, generare? Tale tu bonum quæris? coheres Christi, quid gaudēs? quia socius es pecorum? Erige spem tuam ad bonum bonorum omnium. Ipse erit bonum tuum, à quo

19
c Aug in B.
102.

IO ETHICÆ CHRISTIANÆ

tu in tuo genere factus es bonus, & omnia in tuo genere facta sunt bona.

20

a S. Th. 1. 2.
q. 1. a. 5.

b Idem ibi-
dem art. 5.

Bonum est quod omnia appetunt, & habet rationem finis. Id Bonum tuum, quod ultimus finis tuus, & sic implet appetitum tuum, quod nihil extra ipsum appetendum relinquatur: & ideo impossibile est, quod voluntas tua simul se habeat ad diversa, sicut ad ultimos fines, & b necesse est, quod omnia quæ appetis, appetas propter ultimum finem; semper enim virtus prima intentionis, quæ est respectu ultimi finis, manet in quolibet appetitu cuiuscunque rei, etiam si de ultimo fine actu non cogitatur; sicut non oportet, ut qui vadit per viam, in quolibet passu cogitet de fine. Creatura omnia & creanda, non possunt implere appetitum tuum, semper enim præter ipsa, infinita creabilia relinquuntur appetenda; immo neque creabilia omnia, si omnia simul habere posses, tuum implere possent appetitum; relinquere enim appetendus ipse Deus, qui solus inexplicabili ratione, omnibus, quæ produci possunt, præstantior, infinitas continet, quæ nulli communicari possunt; perfectiones

21

c S. Th. p. 2.
q. 1. a. 8.

O bone omnipotens, fecisti nos ad te, & inquiturum est cor nostrum, donec requiescat in te. c Nihil enim potest quietare voluntatem nostram, nisi bonum vniuersale: bonum autem vniuersale, non inuenitur in aliquo, sed solum in Deo; omnium enim creatura, etiam collectiue sumpta, bonitatem habet participatam: Solus igitur Deus quietare potest perfecte appetitum nostrum; nihil enim appetendum relinquit extra se, qui solus omnia continet. Si igitur solus Deus ultimus finis noster, solus etiam verum nostrum bonum. Hoc bonum tibi quarendum o Anima.

22

d Aug. in gl.
127.

d Nā si Deus veniens, voce propria loqueretur nobis, & diceret tibi: Pete quod vis. Peccare vis? pecca. Fac quicquid te delectat: Quicquid amaueris in terra, tuum fiat: cui fueris iratus, intereat: quem rapere volueris, rapiatur: quem cadere, cadatur, quem damnare, damnetur: quem possidere possideas: Nemo tibi resistat, nemo tibi dicat, Quid facis? nemo, Noli facere, quod velis: nemo, Quare fecisti? Abundent tibi omnia ista terrena, quæ concupisti, & viue in illis, non vsque ad tempus; sed semper; faciem autem meam nunquam videbis. Fleres, gemes, si saperes, & bonum tuum quærens responderes, Immo tolerantur hæc omnia, & faciem tuam videam.

23

e Aug. in
fl. 34.

e Et si tibi Imperator diceret, Pete quod vis: quos tribunatus, comitatusque eructares? quanta tibi proponeres, & accipienda, &

alijs

alij largienda? Deo tibi dicente, Pete quod vis, quid petiturus es? excute mente in tuam, euerge auaritiam tuam, prætende quantum potes, & dilata cupiditatem tuam; non quicumque, sed omnipotens Deus dixit tibi, Pete quod vis. Si possessionum es amator, desideraturus es totam terram, vt omnes qui nascuntur, coloni tui, & serui tui sint. Et quid, cum totam terram, & omnes homines possederis? Mare petiturus es, in quo tamen viuere non poteris, & in hac auaritia te pisces superabunt: sed forte, in insulas possidebis. Transcende hæc, pete, & aerem, quamuis volare non possis. Porrige cupiditatem tuam vsque ad Cælum, dic tuum esse Solem, Lunam, Stellæ; quia ille quifecit omnia, dixit, Pete quod vis. Tamen nihil inuenies carius, quam ipsum qui fecit omnia. Ipsum pete, qui fecit, & in illo, et ab illo habebis omnia, quæ fecit; et nihil magis vult dare, quam se. Si aliquid inueneris melius, pete. Si alia petieris, iniuriam facis illi, et damnum tibi, præponendo illi quod fecit, cum velis se ipsum dare, qui fecit. Omnia cara sunt, quia omnia pulchra, omnia bona: Sed quid illo pulchrius est, qui est pulchritudo pulchrorum omnium; bonum bonorum omnium, in quo bona omnia?

Quærant ergo sibi alibi alij delectationes & voluptates suas; ego vero delectabor in Domino: eligant sibi qui volunt, quod amant, & possideant; mihi autem adhærere Deo bonum est, & ponere in Domino Deo meo spem meam. ^a Faciat sibi partes de rebus genus humanum; eligant alij militiam, alij aduocationem, alij diuersas, variasque doctrinas, alij negotiationem, alij voluptates omnimodas, alij regna & imperia. Quid mihi est in cælo, & a Deo quid volui super terram? Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum, in æternum & ultra. ^b Funes ceciderunt mihi in præclaris; in Deo enim omnia præclara, extra Deum, præclarum est nihil.

^c Bone Iesu, qui te vocas sponsum animæ meæ, fornicatur anima mea cum auertitur abs te, & quærat extra te, quæ pura, & liquida non inuenit, nisi cum redit ad te. ^d Vah animæ audaci, quæ sperauit, si a te recessisset, aliquid se melius habituram. Versa, & reuersa, in tergum, & in latera, & in ventrem; & dura sunt omnia, & tu solus requies. ^e Cur ergo per multa vagaris homuncio, quærendo bona animæ tuæ, & corporis tui? Amatum bonum, in quo sunt omnia bona, & sufficit; desidera simplex bonum, quod est omne bonum, & satis est. ^f Erige te ad illud, noli desperare, noli dicere, multum est a me. Magis multum

24

^a August. in
Ps. 34.^b Ps. 15.

25

^c Aug. lib. 2.
conf. c. 6
^d August. in
Manuali c.
34.^e August. in
lib. de Spiritu
& Anima^f August. in
Ps. 32.

tum est a te, habere aurum, & quodcunque aliud, quod petieris. Aurum, aut aliud, etsi volueris, forte non habebis; Deum cum volueris, habebis, quia & antequam velis, venit ad te; & circumversa voluntate es, vocavit te; & cum conuersus es, terruit te; & cum territus confitereris, consolatus est te.

26

a August. in
26. 32.

^a Beatus, inquis, cuius est illa villa, cuius est domus ista, cuius est ager iste, qui illo potitur regno, vel imperio: compesce compesce iniquitatem, audi veritatem. Beata, & sola beata gens, cuius Dominus Deus eius, quia sola verè possidet bonum suum. O si tibi liceret experimentum capere de creatis omnibus, & gustare omnia, quam subito, ^b obtrentis omnibus & contemptis, ad illum confugeret, qui solus deesset, omnium Deus. Porro ibi quiesceres, & diceret: Hæc requies mea: Bonum est, & solum bonum meum, hic esse in seculum seculi. Sed, quando tibi non licet experiri omnia, rationi crede, expertis crede. Creatura, & omnia, quæ à Deo produci possunt, etiam simul accepta, non sunt usquequaque perfecta, sed infinitis, quæ Deo sunt propria, carent perfectionibus; non igitur explere possunt appetitum tuum, nam semper alia extra se relinquent appetenda.

b Bernar. de
diligendo Deo

27

c Ecclesiast.
6. 2.

Audi expertum, ^c qui quæcunque desiderauerunt oculi ipsius, non negavit eis. In omnibus, ait, reperi vanitatem, & afflictionem spiritus: omnia vanitas. Ad Deum igitur conuersus, dic cum alijs expertis: In te cantatio mea semper, Deus vitæ meæ, Deus cordis mei, vita animæ meæ, portio mea, pars hereditatis meæ, Deus meus & omnia. ^d Hoc tantum scio, quia malè mihi est præter te, non solum extra me, sed etiam in me ipso. Et omnis mihi copia, quæ Deus meus non est, egestas est, ^e Noli esse vana anima mea, & obmutescere in aure cordis tui, tumultu vanitatis tuæ. Audi & tu; Verbum ipsum clamat, ut redeas, & ibi est locus quietis imperturbabilis, ubi non deseritur amator, si ipse non deserat. Ecce illa discedunt, & alia succedunt, ut omnibus suis partibus constet infirma vniuersitas. Numquid ego aliquid discedo? ait Verbum Dei. Ibi fige mansionem tuam, ibi commenda quidquid inde habes anima meæ, saltem fatigata, fatigata fallacis.

d August. 1.
13. com. c. 30

e Aug. lib. 4
conf. c. 32.

Quid vere Pulchrum. Cap. VIII.

Pulchrum est, Quod per sui cognitionem delectat. Quid maximè pulchrum? nisi Quod maximè per sui cognitionem, & perfectè reddit felicem cognoscentem. ^b Hæc est vita æterna, vt cognoscant te Deum; & verè essentia Beatitudinis in actu intellectus consistit: Si visio Dei, perfectæ, & summa beatitudo videntis est; ergo in solo Deo, vera, & absolutissima est pulchritudo. ^c Si Deum quæseris, pulchritudinem ipsam quæres; & si Deum percipere poteris, pulchrum quoque, bonumque percipies, fulgens omnibus. ^d Hæc vnica salus hominis, cognitio Dei. ^e Quem qui cognoscit, bonis refertus omnibus, cum primum diuinam prægustauerit visionem, obliuioni omnia reliqua tradit. ^f O illa visio sancta, & spectaculū pulchrum. Angeli Dei semper vident faciē eius, & tamen semper videntes; semper desiderant in illam prospicere, & semper bibentes de torrente voluptatis, ex prospectu illo manantis, semper ardentius sitiunt. Quid pulchrius illo, in quo non inuenitur aliquid fœdi? quid pulchrius illo, cui nulla deest, quæ desiderari potest pulchritudo? O pulchritudo non cognita, ideo contempta. ^g Ecce tu pulcher es dilecte mi, electus ex millibus; & quia pulcher totus, totus etiam es desiderabilis; & quia nulla tibi deest pulchritudo, qui vident te, priuantur libertate, nam facere non possunt, quin ament te: nulla enim extra te potest illis obijci pulchritudo, quæ illos retrahat à te, cum omnis omnino pulchritudo, perfectissimo modo reperiat in te.

Quam verè tu Deus absconditus: sed cur faciem tuam abscondis ^h pulcherrimè, & fortissime? Ostende, ostende nobis faciem tuam decoram, matrem pulchræ dilectionis, & salui erimus, quia in te peccare non poterimus, quando te necessitate amare cogemur. ⁱ Mirantur hæc, diligunt hæc, quia te non vident. Mundus te non cognoscit, ideo contemnit. Ostende mihi pulchritudo mea sancta, ostende mihi faciem tuam plenam gratiarum. Moriar, ne moriar vt eam videam. O pulchritudo pulchrorum omnium, vita vitarum, vita animarum, viuens te ipsa, & non muraris; vita animæ meæ, quandiu latebis oculos animæ meæ? Anima mea quæsiuit te in huius seculi nocte; quæsiuit, & non inuenit; ¹ Adiuro vos filie Ierusalem, spiritus beatissimos, si inueneritis dilectum meum, speciosum meum,

28

a S. Th. p. p.
q. 5. art. 4.b S. Th. p. 1.
q. 3. art. 4.c Trismeg.
Pythag. 6.d Idem. 10.
Pythag. 10.e Idem. 9.
Pythag. 9.f August. in
psal. 38.

g Cant. 5.

29

h Aug. lib. 1.
conf. 1. 4.i Aug. lib. 4.
conf. c. 21.

1 Cant. c. 2.

formo-

formosum meum, qui totus pulcher est, totus desiderabilis amicus meus; ut nunciatis ei, quia amore langueo, & pulchritudine langueo.

30

^a Aug. conf.
l. x. c. 27.

^a Serò te cognoui pulchritudo tam antiqua, & tam noua, serò te cognoui, & ideo serò te amavi. Intus eras, & ego foras, & ibi te quærebat, & in ista formosa quæ fecisti, deformis irrucibat. Ea me tenebat longe à te, quæ si in te non essent, non essent. O tardum gaudium meum, latebas me tu, & ego ibam porrò longè à te, in plura, & plura, sterilia semina dolorum, superba deiectione, et inquieta laxitudine: flagrasti, et splenduidisti, et illuminasti cæcitatem meam. Væh cæcitati illi, quando te non cognoscebam, væh amori illi, quando te non amabam.

^b Aug. conf.
l. 4. c. xij.
c. Idem lib. x.
conf. c. 6.

O homines, stulti, et cæci, ^b quò itis in aspera, quò itis? si quæritis, quærite: verum pulchrum quæritis, sed ibi non est ubi quæritis. ^c Interrogate, interrogate mundi molem, de pulchro vestro, de pulchro vero; et respòdebit vobis, Non sum ego, non sum; quia in me plurima fœda; sed ille, qui me fecit, ipse est pulchritudo vera, et macula non est in illo, in quo sunt omnia pulchra. Et, si vobis tam pulchra videntur, quæ fecit, quàm pulcher erit, qui fecit? ^d non enim fecit, & abiit, sed ex ipso & in ipso sunt omnia, quæ fecit, et infinities infinita, quæ non fecit. O pulchritudo non cognita, ideo contempta.

^d Aug. lib. 4.
conf. c. xij.

31

^e Petr. ep. 2.
c. 1.

Pulchrum visum, quamdiu pulchrius non apparet, tenet oculos nostros; sed si superueniat pulchrius illo, statim à pulchriore rapiuntur oculi. Miraris Sydera, quamdiu Sol non apparet, præsentè Sole non apparent Sydera. Heu heu, nos miseros cæcos, in terra cæcorum, ^e et caliginoso loco degentes; quia lumen veritatis non lucet nobis, quia Sol iustitiæ, et veræ pulchritudinis, non apparet nobis, sed solum datur videre illum (et ò quàm rara hora, et parua mora) solum datur videre Solem, verè solum, ^f per speculum in enigmate; Quid mirum si rapiant scintille, in tenebris ambulantes, absente Sole? sed quamdiu in vmbra sumus mortis, ^g et caliginoso loco, luceat lucerna eius, fides scilicet, & obscura saltè cognitio eius, super caput nostrum, et ad lumen eius ambulemus, in huius Aegypti tenebris. Maximam enim illi iniuriam facimus, si facimus, vi oculos nostros à splendore pulchritudinis illius, auertat aliquando carnis infirmitas. Magis enim rapere debet, et verè poterit, oculos mentis nostræ, sapius in illum fixos, absconditus vultus eius, quàm clara lux, et fulgor, totius pulchritudinis, non eius.

^f Paul. 1.
Cor. 13. 1

^g Petr. epist.
2. c. 1.

32

^h Trismeg. 7
Pyramid.

^h Quò ruitis mortales ebrii, qui merum ignorantie combibistis

bistis, cum id fecero nequeatis, cuomite. Oculis illentis inspicite. Quod si minus potestis omnes, saltem, qui possunt, id agant. Ignorantia peccatis, omnem terram subvertit; animamq; corrumpit corporis vinculis inclusam, neque finit eam fabricis iter aspicere. Ne permittite, vos in faciem corruptionis mortisque submergi: respicite iam, respicite, ad fontem vitę recurrere, illumque, qui vos introducat in adium vestris, capesite. Ibi fulgidum lumen, nullis immitisum tenebris. Ibi pulchrum syncerum, integrum, purum, simplex, ipsum scintillam seipsum pulchrum diuinum. Sed sola mens eam prolapdit, sola mens prædicat. In primis autem oportet vos, vestre, quæ circumstantis, quantum potestis, extirpare, corpus vestrum videlicet, indumentum inficitę, prauitatis fundamentum, corruptionis vinculum, velamen opacum, vitam mortem, sensitiuum cadauer, sepulchrum circumuenticę, domesticam denique furem; qui dum blanditur, odit; dum odit, insidet. Huiusmodi est, quæ circumtegimini, umbraculum inimicum. Ad se ipsam vos deorsum raptat, ne forte circumspicientes veritatis decorem, ac verum bonum; ipsius oderitis prauitatem, insidiasque, quas asidue in vos machinatur, persentiatis. Hoc aciem interiorum sensuum hebetat et obtundit, ac abominabili, fastidiosaque ebriat voluptate: ne audiat is vniquam, neque perspiciatis ea, quę iure et audienda sunt, et in primis inspicienda.

a Plato in
conuiu. c. 18

b Trismegis.
Pymand.

Quid maxime Pulchrum sensibile. Cap. IX.

Sensibile pulchrum, Quod per sui cognitionem sensibilem delectat: vnde illi sensus præcipue respiciunt pulchrum, qui maxime cognoscitiui sunt scilicet Visus, & Auditus. Ob coniunctionem autem, quam sensus nostri cum intellectu habent, videntur etiam ipsi, non solis sensibilibus, sed etiam quodammodo insensibilibus delectari, veluti sanctitate, sapientia, sanguinis claritate, ingenij perspicacitate, animi magnitudine, modestia, prudentia, cæterarumq; virtutum catu; ac præcipue ni: ore quodam, & gratia, quæ in quolibet exercendo opere, nimis multum elucet, ac emicat, omniumq; in oculis est. Non enim sola membrorum apta figura cum colorum suauitate coniuncta, rapit oculos ad se nostros, verum experimur etiam, si religiosus aliquis vir, aut doctus, aut alijs, vel naturæ donis, vel

33

c S. Th. p. 2.
q. 27. art. 1.

d Cic. Tusc.
lib. 3°

vir-

virtutibus præstans aduentat: statim ad se nostros trahere oculos, illosq; cum quadam animi voluptate tenere; licet ceteroqui, vel membrorum proportionem, vel colorum suavitate, sic omnino destitutus.

34

Plurima autem ad perfectam pulchritudinem sensibilem requirunt sensus nostri; ita ut iure appellentur insatiabiles; & verè non satiatur oculus visu, nec auris auditu, licet omnia quæcūq; desiderant in hac vita, non donegeantur eis. Ex quo patet, nullum hic verè pulchrum, ex sensibilibus; sed illud nomine pulchri honorari, quod pauciora habet admixta fœda: certum enim est, pulcherrimo cuilibet, plura deesse, quam adesse exiis, quæ veram pulchritudinem constituunt. Solus speciosus forma præ filiis hominum, Mariæ filius, quia homo est, numeris omnibus absolute solutam sensibilem continet pulchritudinem, utpote qui omnibus naturæ, & gratiæ perfectissimè ornatus donis, alia etiam, naturam omnem creatam excedentia, continet maxima. Si enim à finibus terræ venit Regina Saba audire sapientiam Salomonis; ecce plus quam Salomon hic, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei. Quis ditior illo, cui dedit omnia Deus Pater in manus? Quis fortior Ie. 1, qui mundū ipsum vicit, & mortem nostram moriendo destruxit, iterque facientibus illi validissimis cæli militibus, & cælos ipsos penetravit & ad dexteram Patris collocatus; ab vniuersa fuit cælesti militia proclamatus Rex gloriæ, Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio?

35

Quid de eius regno, cuius non erit finis? naturalis enim ipse Rex est non solum Hominum, sed etiam Angelorum; ut in nomine eius omne genu flectatur; etiam Internorum: adeo potens, ac ipse omnipotens Deus, ratione vniionis hypostaticæ; qua factum est, ut sicut homo dicitur Deus, ita dicatur etiam Omnipotens. Quid sanguine Christi clarius? cuius si Patrem consideres, ab æterno illum ordinatum inuenies, & ex antiquis; quem Deus possedit in initio viarum suarum, primogenitū ante omnem creaturam, præcognitum non solum primum, sed etiam ordinatum in caput Hominum, & Angelorum, ac finem omnium creaturarum. Religiosè enim dicendum, reuerenterq; est audiendum, quod propter hunc hominem, Iesum videlicet, gloria & honore coronandum, Deus omnia creauit. Si Matrem spectes, è clarissimis mundi Regibus, Pontificibus, & Sacerdotibus, gloriosa de stirpe David ortum reperies. Quot longissimas Christi

a Eccl. 1.

b Matt. 12.

c Ad Coloss. c. 2.

d Ier.

e Ioan. 16.

f Pl. 67.

g Paulus ad Hebr. 4.

h Philip. c. 2.
i S. Th. 3. p. q. 13. art. 1.

j Prou. 8.

m S. Th. 3. p. q. 8. art. 3.
n Rupertus Ab lib. 13. de gloria Triu. c. 20.

Christi fideles suscipiunt peregrinationes; vt sancti alicuius vitæ
 ossa, vel cineres venerentur? quid autem sanctius illo, ^a in quo
 inhabitat omnis plenitudo Diuinitatis corporaliter? ^b Et si Do-
 na Sancti Spiritus, propriè sunt perfectiones quædam potentia-
 rum animæ, secundum quod natæ sunt moueri à Spiritu sancto:

a Ad Coloſſ.
 2.
 b S. Th. 3. p.
 q. 7. a. 5.

& manifestum est, quod anima Christi perfectissimè à Spiritu
 Sancto mouebatur; manifestum etiam erit, excellentissimo mo-
 do in Christo fuisse Spiritus Sancti Dona. ^c Si Gratia gratis da-
 tæ, ordinantur ad fidei, ac spiritualis doctrinæ manifestationem;
 oportet enim eam, qui docet, habere eam; per quæ sua doctrina
 manifestetur, aliàs sua doctrina esset inutilis: Spiritualis autem
 doctrinæ, ac fidei, primus & principalis doctor est Christus; ne-
 cessariò dicendum, quod in Christo excellentissimæ fuerunt om-
 nes gratiæ gratis datæ, sicut in primo & principali fidei doctore.

c S. Th. 3. p.
 q. 7. art. 7.

Quoniam autem alij Sancti mouentur à Deo sicut instrumē-
 ta non coniuncta, sed separata; particulariter efficaciam recipiūt,
 ad hos, vel illos actus efficiendos, ideoque in illis huiusmodi
 gratiæ diuiduntur. Christus autem in quantum diuinitati erat
 vnita eius anima, plenam efficaciam habebat ad omnes actus
 exteriores, fidei manifestatiuos perficiendos, non per modum
 transeuntis, sed permanentis; ideo perfectissimo modo in illo
 fuerunt omnes Gratia gratis datæ.

36

Sed quis vnquam, etiam si linguis non hominum modò, sed
 etiam Angelorum loquatur, poterit Bone Iesu gratiam tuam,
 vel Vnionis hypostaticæ, vel Sanctificantem explicare? ^d Illam
 enim constat esse infinitam, secundum quod ipsa Persona Verbi,
 cum qua tua vnitur humana natura, est infinita. Gratia verò
 sanctificans habitualis, licet in quantum ens, sit finita, vt pote,
 subiectata in Anima tua Sanctissima, quæ vt ens creatum, habet
 capacitatem determinatam & finitam; esse autem gratiæ cum nō
 excedat sui subiecti capacitatem, non potest esse infinitum. Si
 tamen consideretur hæc tua gratia, secundum propriam rationē
 gratiæ, vt sic, merito vocari poterit infinita, eò quod non limi-
 tetur, sed habeat quicquid potest pertinere ad rationem gratiæ,
 nec detur, tibi secundum aliquam certam mensuram id, quod ad
 rationem gratiæ pertinet: confertur enim Animæ tuæ (secun-
 dàm propositum Dei, cuius est gratiam mensurare) sicut cuidam
 vniuersali principio gratificationis in humana natura.

37

d S. Th. 3. p.
 q. 7. a. 11.

Et quis dubitet gratiam tuam appellare infinitam, ^e quando
 verè tanta est, vt crescere non possit, neque ratione subiecti, quia

38

e S. Th. 3. p.
 q. 7. art. 13.

iam es in termino, & a tua cōceptione in illo semper fuisti, quia semper comprehensor, et beatus: nec etiam ratione forme, quia mensuram vnicuiq; forme prefigitur, per comparisonem ad summam suam; at finis gratia est unio creature rationalis ad Deum; non potest autem esse, nec intelligi unio maior, quàm, que est in Persona. Cum igitur tua rationalis natura, Verbo ipsi diuino sit perfectissimè, et hypostaticè vnita; quomodo poterit tua gratia crescere, quando iam ad summam peruenit mensuram.

Verùm formosissime et pulcherrime, licet hec omnia, que te omnino speciosissimum reddunt, aliquo modo pertingant ad sensus nostros; non tamen sunt propria et proxima illorum obiecta. Ostende igitur nobis faciem tuam, ^a sonet vox tua in auribus nostris, vox enim tua dulcis, et facies tua decora.

a Cant. 2. v

Quàm dulcis vox, & decora facies Christi

mortalis. Cap. X.

39

Quistue vocis dulcedinem, exprimere verbis poterit dulcissime Iesu? Dicant et doceant nos, qui illam meruerunt audire, quàm verè magna diffusa gratia in labijs tuis. Excepit aliquando sonum illius sponsa sanctissima, ^b et Anima ipsius liquetacta est, vt tu dilectus eius locutus es. ^c Euangelistæ Mattheo visus es loqui tanquam potestatem habens. ^d Apostolorum princeps, ^e Verba te dixit vite eterne habere. ^f Alij discipuli, Te virum potentem in sermone predicarunt. Satellites, qui venerant vt te comprehenderent, verborum tuorum dulcedine mites effecti, feritate omni deposita, non modo in te manus iniicere non sunt ausi; verùm de te preclarum illud reddiderunt testimonium, ^g Numquam sic locutus est homo. Quid mirum, si Virgo Agnes prudentissima, lac, et mel ex ore tuo, in se fateatur confluisse; quando ^h labia tua erant florida, & verborum suavitate plena. Diffusa ergo iure merito dicitur gratia in labijs tuis; fac me, quæso te, audire aliquando vocem tuam, sonet vox tua in auribus meis.

b Cant. 5.

c c. 7.
d Io. 6.
e Luca 24.

f Io. 7.

g Nicephorus l. 3. c. 7.

40

Sed respice ò Anima mea, respice in faciem Christi tui. ^a An corpori illi potuit deesse integritas, & proportio membrorum, vel colorum suavitas, quod de Spiritu Sancto conceptuan, optima erat humorum complexione, numerisq; omnibus absolutum, opus immediatum manuum Dei, & subiectum aptissimum pa-

h Suar. de
Ineavn. disp.
32. sect. 3.

raba

rabatur, in quo Anima omnium pulcherrima hypostaticè diuino Verbo vnita, reciperetur? Immo quod hypostaticè eidem Verbo vnitum erat, & non modo diuinum, sed etiam Deus poterat, adhuc ab anima separatim in triduo appellari. ^a Latebat quidè Diuinitas, sed igneum quiddam, atq; Sydereum radiabat ex oculis eius; & Diuinitatis maiestas lucebat in facie.

^a Hieronymus. l. 3. in Mat. c. 12.

Quod si filij, natura similes parentibus esse solent; persimilis sanè per omnia fuit Christus Dominus diuinissimæ, & immaculatæ suæ genitrici; immo tantò matre pulchrior, quanto Sol lucidior Luna, quæ lumen à Sole mutuatur. Si tanta ergo Deiparæ pulchritudo & maiestas fuit; dum vitam hanc mortalem duceret; vt ad illam ductus inter præcos Patres sapientissimus, dixerit, ad Apostolum scribens: ^b Cum ductus fui ad conspectum Virginis Mariæ, tantus me immensus diuinus splendor circumfulsit exterius, & plenius irradiauit interius, tanta etiam in me, omnium odoramentorum superabundauit fragrantia; vt nec corpus infelix, nec spiritus posset tantæ felicitatis insignia sustinere. Testor Deum, qui aderat in Virgine, si tua diuina eloquia me non docuissent, hanc Deum verum esse credidissem. Si hæc Stellam videns, quomodo exclamasset, quando illi Solem ipsum intueri contigisset? Non insulse æthnicus sapiens, ^c Regnum absque satellitio, appellauit Pulchritudinem. Illam equidem emisisset credo vocem Dionysius, intuitus Christum, Specie tua & pulchritudine tua, intende, prospere procede, & regna. Regnet omnino in corde meo Bone Iesu vultus tui decor, & pulchritudo; Facies enim tua ^d verè flos campi, vniuersitatis videlicet creaturarum: quippe cui nulla prorsus desit gratia; cū tamen in creatis reliquis, plures desiderentur, perpauca reperiantur, & sola ^e gratia, quæ ex oculis tuis sufflauescentibus promanat nitifica, beatos efficere posset oculos meos, si te, illis perspicere datum esset. ^f Abagarus toparcha. eo, quò in Christum tenebatur desiderio percussus, pictorem eximium ad eum misit, eiq; vt diligenter & accuratè faciem eius in pictura effingeret, imaginemq; pro desiderato illo sibi afferret, imperauit. Et ille quidem venit, atq; in loco sublimiore stans, pingere Christi vultum, vt decebat, conabatur; sed captum opus non successit; diuinus quippe splendor, & gratia in vultu eius corruscans, impedimento erat.

41

^b Dionysius Arcop.

^c Democritus.

^d Cant. 2.

^e Nicepho. Eccl. Hist. l. 2 c. 7.

^f Idem Niceph. ibidè.

De eadem sensibili Christi Pulchritudine.

Cap. XI.

42

a Cant.

b Reuel. 5.
Brig. l. c. 10.

c Aug. in Psal. 145.

d Reuel. 5.
Brig. l. 4. c. 70.

O Pulcherrimi filij, pulcherrima mater, & Virgo, Tu, qua melius nemo, speciem filij tui cognouit, & comprehendit, a indica nobis, qualis erat dilectus tuus lex dilecto, vt amemus eum tecum? b Cum conspicerem, & considerarem, inquit ipsa, pulchritudinem filij mei, adhuc in terra mortalis, anima mea, quasi rorem, præ gaudio stillabat. Sed audi planius incaute, adolescens, qui pulchras venaris facinas, c. & desideriorum varietate verberatus, portas vagas sanciatas, diuisus per amores plurimos, dum in ista formosa, quæ videntur, licet plurima habeant admista scæda, te tamen quotidie immittis: audi, & oculis, quibus potes, vultum illum intuerè, quo etiam Angeli Sancti maxime oblectantur. Audi quid de filio vitam hanc ducente, Maria. d. Filius meus tam pulcher facie erat, quod nullus eius faciem videbat, quin consolaretur, etiam si præcordialiter dolorem haberet. Iusti quidem spirituali consolatione consolabantur, sed mali à tristitia seculi tanto tempore, quo eum videbant, releuabantur. Vnde & dolentes dicere solebant, Eamus, & filium Mariæ videamus, vt saltem tanto tempore subleuemur.

43

e Hieronymi
Epist. 140.

Nunc intelligo, cur vnâ audientes Seruatoris vocem: Sequere me; Venite post me; continuo tot Apostoli, & discipuli, relictis omnibus sequerentur illum, non breui aliquo tempore, sed quousq; pro illo, vitam cū sanguine sunderent. e. Nisi enim habuisset in vultu quiddam, oculisq; Sydereum, nunquam eum statim secuti fuissent Apostoli.

44

f Luca 8.

g Io. 13.

Nunc cogitatione assequor, quod propemodum incredibile videbatur, cur tot hominum millia, vna cum multitudi-
maxima mulierum & puerorum, semper, postquam se mundo manifestauit, exhibuitq; spectandum, sequerentur Iesum; itaut penè f turbæ eum comprimerent, & cogeretur nauim aliquando conscendere, ac de nauicula docere turbas in lictore stantes, b & totus mundus post eum abire diceretur: Immo, quod fidem videtur excedere omnem, spontè vacuas incolis relinquerent ciuitates, & oppida, vt per deserta, ac solitudines sequerentur Christum, oblitij non solum reliquarum omnium regum, verum etiam

etiam propriæ incolumitatis ac vitæ. Quid enim, per Deum
 immortalẽ, vult sibi vox illa Seruatoris de turbis in deserto?
 a Ecce iam triduo sustinent me, nec habent quod manducent?
 itaut ob cibi penuriam, iam ad interitum propinquarent, Si di-
 misero eos ieiunos, deficient in via. Nec tamen ex tot millibus
 vobis, de reditu cogitauit, vel discessu. Quod hospitium tam
 multos excipiebat? in quo, triduo, tanta hominum multitudo
 occupabatur? b Adhærebant nimirum ei, affatu pariter, & aspe-
 ctu eius delectati, cuius nimirum vox suavis est, & facies decora.
 Talis enim est, quem nos sequimur, cui nos inhæremus: In
 quem non solum populi, sed etiam ipsi Angeli sancti desiderant
 profpicere. Sustinuerunt igitur eum triduo turbæ in deserto,
 affatu pariter, & aspectu eius delectatæ, longèque diuinius cum
 Christo mansissent; immo cum Petro dixissent, faciamus hic ta-
 bernacula, Bonum est nos hic esse; nisi illas, speciosissimus Do-
 minus dimisisset, atque ad propria redire compulisset. c Sic
 enim erat (vt Mater ipsius testatur) Virus, & Locutio eius mira-
 bilis, & acceptabilis; vt etiam tribulati dicerent. Eamus ad fi-
 lium Mariæ, vt possimus consolari.

a Marc. 8.

b S. Bernardus
Serm. 1.
in Festiuit.
omnium SS.c Reuel. 5.
Brigit lib. 4.
c. 70.

Stabat ad monumentum aliquando Magdalena plorans, quia
 sublatum credebat corpus exanime Christi: Cum ecce tibi duo
 Angeli in albis vestibus, & iucundissimo conspectu, vt Domini
 Resurrectio exigebat; ante ipsam subsistunt, atq; illam primi al-
 loquuntur, d mulier quid ploras? quasi dicerent, Nouimus te
 pulchris, formosisq; à pueritia delectari solitam: quid pulchrius
 vel vidisti vnquam, vel aliquando te visuram speras, pulchri-
 tudine, ac specie Angelorum? Ita ne vero? Præ oculis habes, & in-
 tueri fas tibi est Angelicos vultus, & tamen doloris tenebræ è tuo
 pectore nondum euanescent, sed adhuc ploras? Mulier quid
 ploras? Heu heu me miseram Magdalena excepit. e Ipsas
 quoq; Angelicas fastidio species; nam & ipsas longè superat specie
 sua & pulchritudine sua Iesus meus. Immo corpus ipsū exanime
 pulcherrimi Iesu, licet aliud nihil in illo videatur, quàm f vul-
 nus, & lior, & plaga tumens, sputis, terra, sanguine deturpatum;
 longè pulchrius est, & formosius ipsa specie Angelorum: idcirco
 ipsas etiam Angelicas fastidio species, & ploro irremediabilibus
 lacrymis, quia tulerunt Dominum meum.

45

d Io. 20.

e Bernard.
Serm. super
Cant.

f Isa. 1.

Quid Christus Gloriosus. Cap. XII.

46

a Caur. 8.

Quis mihi det te fratrem meum fugentem vbera matris meae Mariæ, ut inueniam te foris, extra huius scilicet mortalitatis carcerem, & deosculer te, & amplectar te, & nemo amplius me despiciet; immo ex tunc beatorum me dicent, omnes generationes. Appellasti te beatum Apostole Petre, quando pulchritudinem luminosi corporis Iesu intueri fas tibi fuit, cum resplenduit facies eius sicut Sol, vestimenta autem eius facta sunt alba sicut nix: vidisti enim & clamasti, Bonum est nos hic esse, faciamus hic tria tabernacula: sed malum, non bonum tibi, si quod petebas impetrasses; radio enim vno contentus diuinæ lucis, non omnibus nunc, quæ ex vultu Christi glorioso, verè patre luminum sensibilibus promanant, fruere luminibus. Corporis enim Christi mortalis absconditus vultus, sed reuelata omnino facie, in celo gloriosum se ostendit beatis. Aliud enim non habent præcipuum, ac præstantius sensus beatorum obiectum beatificum, quam corpus Christi gloriosum, quod etiam futurum est, pulchritudinis omnium corporum beatorum exemplar, ut de eius plenitudine, omnia sint in vniuersali resurrectione susceptura. Et quemadmodum Deus, Bonum bonorum omnium, pulchritudo pulchrorum omnium; iure dicitur; quia verè entium omnium, etiam illorum quæ possunt existere infinitorum, continet in se eminentissimo modo pulchritudines & bonitates: ita (cum proportione tamen) Corpus Christi gloriosum, pulchritudo pulchrorum omnium sensibilem dici potest; quoniam sensibilem omnium pulchritudines perfectissimo modo in illo continentur. Cum enim sit veluti obiectum beatificum sensuum beatorum, debet ita pulchritudines omnes sensibiles continere, ut nullum extra ipsum, sensibile pulchrum, sensibus beatorum appetendum relinquatur.

47

d Aug. lib. 1. confes. c.

e Christof. epist. 5. ad Theod. lapsi.

^d Sed quid dicimus Iesu bone, vita mea, dulcedo mea sancta, aut quid dicit aliquis cum de te dicit? si de te nihil factis idoneum dici potest, adeo sermonem, & mentem omnem excedit, tua Pulchritudo, Formositas, Splendor, Maiestas, Magnificentia. Et si facies tua mortalis tam pulchra & deco-

ra

ra erat, vt nulluseam videret, quin consolaretur, etiam si præcordialiter dolorem haberet: quid erit videre nunc vultum tuum, vultum perennis gloriæ. Noli igitur, noli quæso abscondere à me faciem tuam. ^b Si enim vnus mulierculæ species, felix reddidit bellum & mortem; vt exclamauerit Rex ille, Bellum, quod propter tam pulchram mulierem fit, est felicissimū: & Holofernis milites, pulchritudine visa Iudith, ^c Quis contemnat populum Hebræorum, qui tam decoras habent mulieres, vt non pro eis merito pugnare debeamus. Si species turpissima, innumera habens admitta scæda, digna iudicatur, pro qua tot homines vitam profundant in bello; quod bellum, quæ tormenta, quæ cædes, nobis non dulcissimæ videbuntur, vt te, assequamur ò pulchritudo vera, pulchritudo sancta, pulchritudo, quæ sola beatos efficere potes sensus nostros, species Christi? ^d Si quotidie foret infinities moriendum, ferendum tamen esset, præterea gehennam, tormentaque omnia conuenit sustinere; vt videre queas Christum in gloria sua. Ita sapias, qui pulchra sectaris, vt sanum sapias. Abnuis? Ego verò cum Ignatio, nihil de his, quæ videntur desiderans vt Christum inueniam, exultans in solo Iesu meo, cantabo & psallam illi in gloria mea dicens. ^f Ignis, Crux, Bestiæ, Confractio ossium, Membrorum diuisio, & totius corporis contritio, & tota denique tormenta Diaboli in me veniant, tantum Christo fruatur.

Pulchritudo diuina inuisibilis, pulchritudo verè pulchrorum omnium, & pulchritudo maxima: Sed animalis homo, qui sensibus ducitur, non poterat ea, quæ sunt spiritus percipere, & ipsa etiam cogitatione, complecti minimè valebat spiritualem Dei pulchritudinem. ^h Hæc igitur præcipua inuisibili Deo fuit causa, quod voluit in carne videri, & cum hominibus homo conuersari, vt carnalium videlicet, qui nisi carnaliter amare non poterant, cunctas primò ad suæ carnis salutarem amorem, affectiones retraheret, atque ita gradatim ad amorem perduceret spiritualem. Non itaque dicitur vobis ò turpissimæ pulchritudinis amatores, vt nihil ametis; Amate, amate, sed quid ametis, videte: Si quid pulchrius inueneritis vultu illo, in quo sunt deliciæ Angelorum, si quid dulcius audieritis voce illius, cuius labia sunt, fauus distillans; eligite.

^m Sponsus procedit, amemus eum, aut si inuenerimus in illo aliquid scædi, non amemus eum. Ecce ipse inuenit in nobis multa scæda & amauit nos, & sic dilexit nos, vt traderet semet-

ipsum

a Reuol. S. Brigit. lib. 4. c. 70.

b Homæ. de Puzano.

c Iudith. c. 10.

d Christoff. ad Theod. lapsum.

e Psal. 107. f Epist. ad Rom.

47
g P. Cor. c. 2

h S. Bernar. super Cant. serm. 20.

i Bern. serm. 20 in festiua. omn. SS. l Cant. 4.

48
m August. in Psal. 49.

ipsum pro nobis, ardens illa caritate qua maiorem nemo habet, ponens animam suam pro nobis inimicis suis. Licet igitur aliquid fœdi inueniremus in eo, adhuc amandus nobis esset: ^a nimis enim durus est animus, qui si amorem nolebat impendere, nolit rependere. Ego tamen cæcis amatoribus dicam: omnia quæ ad absolutissimam pulchritudinem requiruntur, colligite; & si non omnino perfectam inueneritis speciem Christi, non amemus eum. Certo enim certius mihi est, nihil formositatis illi deesse posse, qui ^b totus est desiderabilis, ^c & pulcher in cœlo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher in uitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deprensens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro (si enim intuearis causam cur talis factus est, & ibi pulcher est) pulcher in cœlo, pulcher in intellectu. Numquam oculos vestros à splendore tantæ pulchritudinis, auertat carnis infirmitas. ^c Utinam tu dulcescās mihi, dulcedo non tallax, dulcedo felix & secura, colligens me à dispersione, in qua frustatim discissus sum, dum ab vno te vero & summo bono, ac perfecta pulchritudine auersus, in multa inania & falsa, miserè euanui. ^d Tene manum dexteram meam, & in voluntate tua deduc me ^e in semitam mandatorum tuorum, in viam pacis, & veræ felicitatis meæ.

^a S. Aug. de catechizandis rud. c. 4. l. 4.

^b Cant. 5.
^c Aug. in Pf. 44.

^d Aug. lib 2. conf. c. 10.

^e Pf. 71.

^e Pf. 118.

